

Memòries d'una vaca

Títol original: BEHI EUSKALDUN BATEN MEMORIAK

Primera edició: febrer de 2021

- © Del text original: Bernardo Atxaga, 1991
- © De la traducció: Pau Joan Hernández, 2021
- © Correcció: Pere Joan Buforn
- © Il·lustracions: Helga Ambak, 2021

Disseny de la col·lecció: Setanta | www.setanta.es

Maquetació: Setanta

Editat per acord amb Ute Körner Literary Agent.

Aquest llibre s'ha imprès a Bookprint amb paper ecològic, offset cru de 90 grams i ha estat compaginat amb cos 10 de la tipografia Chronicle.

ISBN: 978-84-16698-59-2

D.L: V-319-2021

LLAVORS

Bernardo Atxaga

MEMÒRIES D'UNA VACA

Traducció Pau Joan Hernández

Il·lustracions d'Helga Ambak

SEMBRA
LLIBRES

Per a l'Elisabet i la Jone

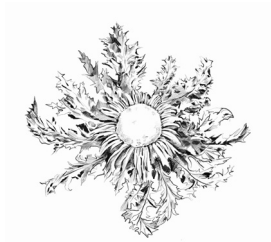
*Au clair de la Lune,
mon ami Pierrot,
prête-moi ta plume
pour écrire un mot.*

CANÇÓ POPULAR FRANCESA

Capítol primer

**El manament de la meua veu interior, o com vaig prendre
la decisió d'escriure aquestes memòries vaquines.**

Record d'una nevada

Era una nit de llamps i trons, i l'estrèpit i l'enrenou de la tempesta van acabar per despertar-me gairebé del tot.

—Escolta, amiga meua estimadíssima, la millor de les amigues: no trobes que ja ha arribat l'hora? No trobes que aquest és el moment adequat, correcte i escaient? —em va preguntar la meua veu interior. I just després, sense donar-me ni temps per acabar d'espavilar-me del tot—: No trobes que cal abandonar el son i la mol·lície? No t'has d'obrir a la llum excel·lent i fructífera? Digues-m'ho amb dues paraules i amb el cor a la mà: no trobes que ja ha arribat l'hora? No trobes que aquest és el moment adequat, correcte i escaient?

Aquesta veu interior meua té una manera de parlar molt petulant i plena de paraules difícils. Es veu que no pot parlar com tothom i dir-li a l'herba «herba» i a la palla «palla»; si per ella fos, l'herba s'hauria de dir «el sanítós aliment que per a nosaltres ha criat la mare terra», i la palla, «el no tan sanítós aliment necessari per a aquells casos en els quals el bo manca i declina». Sí, aquesta veu que sento dins meu parla d'aquesta manera, i amb això resulta que s'allarga una barbaritat cada cop que vol explicar qualsevol cosa, i amb això resulta que la majoria dels seus discursos es fan molt avorrits, i amb això resulta que t'has de carregar de paciència per escoltar-la sense posar-te a cridar. I és que encara que et posis

a cridar, és igual, perquè la veu no se'n va del seu lloc, no hi ha manera que desaparegui.

—No pot desaparèixer perquè es tracta del nostre Àngel Custodi —em va dir una vegada, quan encara era jove, una vaca més gran que es deia Bidani—. T'hauria d'alegrar saber que el tens dins teu. Serà el teu millor amic en aquesta vida i et confortarà sempre que et trobis sola. Que un dia has de prendre una decisió? Doncs l'escoltes a ell, que ell t'indicarà quina és la millor elecció. Que alguna vegada et trobes en un greu perill? Doncs confia en ell, deixa la teva vida en mans de l'Àngel Custodi, i ell guiarà les teves passes.

—I això m'ho he de creure? —li vaig preguntar a la Bidani.

—És clar que sí! —em va contestar ella amb un punt d'arrogància.

—Doncs ja em perdonaràs, però no em crec ni una sola paraula.

I què li havia de dir? Ella tenia més edat que jo, d'això no n'hi havia cap dubte, però també era molt crèdula si es comparava amb mi. Perquè la veritat és que encara no ha nascut qui em demostrï què és l'Àngel Custodi i, així les coses, m'estimo més no creure-hi. Jo soc d'aquesta manera: quan una cosa està clara, quan, per exemple, em posen al davant una pila de fenigrec i em diuen: «Aquesta herba és fenigrec», jo hi vaig, l'ensumo i dic: «Sí, aquesta herba és fenigrec», reconec la veritat; però quan no és així, quan no hi ha proves o quan les proves ni tan sols fan olor, aleshores jo m'estimo més no creure-hi. Com diu el refrany:

Què et pensaves que era viure?

Creure-s'ho tot i vinga riure?

De cap de les maneres, això és fer el beneit i comportar-se com les ovelles.

—No ho acabes d'entendre, joveneta —va insistir la Bidani amb la mateixa arrogància de sempre—. L'Àngel Custodi no pot fer cap olor. Com a àngel que és, viu al nostre interior com un esperit, sense ocupar lloc.

—Saps una cosa? Et mereixeries ser una ovella —li vaig respondre sense cap mena de manies. Vaig fer mitja volta i vaig marxar.

Però sigui com sigui, tant si hi creia com si no, aquella veu interior sempre era allà, i jo no tenia cap altre remei que admetre la realitat. Perquè allò, tant si li deia Àngel Custodi, Esperit, Consciència o el que sigui, el cas és que allò ho tenia sempre a dins meu.

—I vostè com es diu? —li vaig preguntar un dia a la veu. Era en l'època que encara li parlava amb respecte i de vostè, quan era molt jove.

—Jo tinc el nom que em vulguis donar, amiga meva estimadíssima. Pel que fa a mi, tot és a les teves mans, soc el teu servent. I, t'ho diré de passada, és una servitud que accepto amb molt de gust.

—Sí, sí, és clar, tot el que vulgui. Però respongui'm, per favor: com es diu?

—Disculpa'm, amiga meva estimadíssima, però, tal com t'he explicat ara mateix, estic a les teves ordres. És a la mestressa a qui pertoca de batejar el seu servent.

—Mira que n'ets, de pesat! —em vaig acabar enfadant jo—. Més pesat que els polls, mira què et dic! No sé si ets un àngel o un esperit maligne, no sé tampoc per quin motiu ets a dins meu, però sí que sé com ets, i tant que ho sé! Ets d'aquells que sempre volen tenir raó! Vet aquí com ets!

Aleshores, amb la mica de ràbia que sentia, vaig prendre una decisió: que a aquell suposat Àngel Custodi jo li diria el Pesat. I des d'aquell dia, no l'he conegut per cap altre nom: el Pesat, Pesat i Pesat. El Pesat, Pesat i Pesat.

—No es pot dir que sigui el nom més bonic del món —vaig sentir aleshores—, però tampoc no és el més lleig ni el més desagradable.

Malgrat tot el que acabo d'explicar, val a dir que en un principi no tenia una mala opinió d'aquell Pesat del meu interior, i fins i tot donava una mica la raó a aquells que me'n parlaven bé. En alguns moments, em semblava el meu millor amic, bon company en els moments agradables i encara millor en els amargs, i quan em parlava jo l'escoltava de bon grat. Recordo, en aquest sentit, el que va succeir el primer hivern de la meua vida. Aleshores sí que em va fer companyia! Sí que es va comportar com un amic. Tot va succeir un dia de nevada.

—Mira, amiga meva estimadíssima: està nevant —em va dir ell des de dintre—. S’ha posat a nevar i estem força lluny de casa. Jo crec que hauries d’anar baixant de la muntanya.

—Baixar de la muntanya ara? Ves a pastar fang! —li vaig contestar de mala manera. I és que es tractava de la primera vegada que veia la neu, i no era conscient del perill que suposaven aquells flocs que notava com se m’anaven desfent a l’esquena. I dit això, em vaig centrar de nou, amb tota la meva atenció, a pasturar, perquè és una cosa que també he de dir: a mi m’encanta l’herba cur-teta i gustosa dels llocs més alts, mai no m’he conformat amb les herbes insípides dels prats.

No sé quant de temps va passar mentre pasturava aquella herba menuda sense aixecar el cap, però tampoc no crec que fos gaire. Potser mitja hora, potser l’hora sencera. El cas és que, a causa de la neu caiguda, aviat em va resultar impossible continuar menjant. Estirava la boca buscant més herba i tot el que agafava era un mos de gel. Furgava la terra amb el morro com havia vist que feien els porcs, i el mateix: un altre mos que em feia venir cal-freds. Vaig aixecar el cap irritada i vaig mirar al meu voltat. I aleshores sí, aleshores sí que em vaig espantar. El paisatge que vaig descobrir me’n donava motius de sobra.

Una roca negra i molta neu, allà no hi havia res més. La clapa d’herba on havia estat pasturant estava blanca, i blanca també estava la de més enllà; i totes les altres, també blanques. A més, el camí que travessava l’herbassar i que baixava cap a casa meva no es veia per enlloc: havia desaparegut sota tota aquella blancor.

—Però, què passa aquí? Com m’ho faig ara per tornar a casa? —em vaig dir, mentre feia unes passes cap a la roca negra. Començava a estar una mica preocupada.

Vaig fer un bram, per veure si alguna companya d’estable contestava i m’orientava una mica per trobar el camí a casa, però el silenci es va empassar la meva veu igual que un gripau s’empassa una mosca, i allà es van acabar els meus intents de cridar les altres. I un altre cop el silenci, la blancor de la neu i la negror d’aquella roca. I durant tota aquesta estona, el Pesat sense badar boca. Segurament estava dolgut perquè abans li havia contestat de mala manera.